Ч. 35 (470). Неділя, дня 26. серпня 1928. Рік X.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.807 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки 2½ дол. річно.

Ціна примірника 25 с.

Редактор приймає щодня від год. 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орґан.

ТАРИФА ОГОЛОШЕНЬ: за текстом за 1 вірш міліметровий одношпальтовий (сторона має 6 шпальт анонсових) 0·24 зол., для дрібних промисловців укр. інстит. 0·16 зол. Дрібні оголошення по 0·15 зол. за слово, найменше дрібне оголошенне 1 зол., для шукаючих праці подані безпосередно до Адміністрації по 0·10 зол. за слово. Оголошення в тексті 150% дорожші, на першій стороні 300% дорожші. Рахунки платні і заскаржальні в Перемишлі, а замовляючий анонс вже тим самим без застережень годиться на це.

Небезпечна провокація.

Від довшого часу кружляє вістка, що Митрополит Андрей Шептицький на приказ Ватикану має опустити митрополичий престол і перенестись до Риму — мовляв, „Шептицький піде на „склад“ до Риму“. Останніми часами вже і преса про це заговорила, що ніби то Митрополит Шептицький має стати кардиналом чи там керманичем якогось східного патріярхату і в тій ціли перенесеться до Риму.

Річ ясна, що де є дим, там мусить бути і вогонь. Безпідставні ті поголоски мабуть не є. Не є тайною, що не лишень деякі чужі круги але й наш гурток („кругами“ його годі назвати) усильно працює над тим, щоб там, де треба, підставити ногу Митрополитови Андреєви. Ріжні є причини того. І хто зна, чи справа не булаб вже зліквідована і чи Митрополита Андрея Шептицького не стрітилаб доля Митрополита Йосифа Сембратовича, котрий за одним почерком пера опинився в однім римськім монастирі, якби не одна перепона.

Але в тім випадку справа досить складна. Митрополит Андрей Шептицький має великий авторітет не лишень у нашого народу по обох боках Збруча, але також в цілій християнській Европі, а зокрема в католицькій. Тому то ледви чи можна Митрополита без його згоди післати „на склад“ до Риму, щоб ця справа не викликала европейського скандалу.

Певне, що цей „склад“ прикритоби якимсь фіґовим листком, якимсь азійським патріярхатом, чи навіть кардинальським капелюхом. Інакшеб і не можна було з огляду на авторітет Митрополита Андрея. Таким способом можеб і зацитькалося опінію західної Европи. Та це зовсім не утихомирилоб української опінії.

Бо і дійсно, хто і як мігби витолкувати українській опінії по обох боках Збруча це „покликаннє“ до Риму, навіть якби Митрополита наділено найвищим достоїнством кардинала. Таж кождий з нас знає, що цим достоїнством наділяється в инших краях князів церкви, не покликуючи їх до Риму. Митрополит Андрей Шептицький може стати патріярхом Гр. кат. Церкви чи кардиналом у Львові, так само як польські, мадярські, німецькі, французські і тд. князі церкви стали примасами чи кардиналами у своїх столицях. Чомуж митрополитови Андреєви треба аж переноситись до Риму, щоб досягнути цего високого достоїнства? А коли ходить о патріярхат, то звісно прецінь, що це було горячим бажанням всіх гр. кат. Українців і як ходили чутки, Митрополит Андрей усильно старався в Римі о гр. кат. патріярхат у Львові. Чомужби то аж тепер сповнялась би мрія Митрополита в формі коптійського, сирійського чи якогось там иншого патріярхату з осідком в Римі?

Вже тепер чути такі голоси української опінії подразненої розповсюдненими поголосками про покликання Митрополита Андрея до Риму. А щож сталосяби, якби дійсно в тих поголосках була правда? Та це байдуже чужим чинникам — їм можеб і на руку був цей хаос, який в нас повставби, колиб повища поголоска стала здійснюватись. Та не байдуже повинно бути тому таємному, поки-що анонімовому українському гуртокови, який веде підпольну кампанію проти Митрополита, скрито, а на яві відхрешується цеї кампанії руками і ногами. Про це в загальних чертах знають всі, а в подробицях найкраще знає сам Митрополит.

Не хочемо тут видвигати цілого арсеналу закидів цего таємничого, але всім знаного гуртка, який веде протимитрополичу кампанію, бо ці закиди здебільша знані. На цім місці ми лишень хочемо вказати на ті небезпеки, які цей гурток (будь-що-будь вплививий там, де треба) своєю роботою провокує.

З іменем Митрополита Андрея тісно звязана історія Гр. кат. Церкви в Галичині за останніх 30 літ. Його особа осяяна ореолом мучеництва. Він в часі небезпеки лишився на своїм постерунку і став „царським вязнем“. Часи заслання зближили його до придніпрянських Українців і всім ще в памяти, як урочисто витав його Київ по перевороті в р. 1917. З особою Митрополита лучив колись Рим справу церковного зєдинення по обох боках Збруча. І тільки Митрополит, якби обставини сприяли, мігби був цю дуже тяжку і замотану справу зближити до розвязки. Велика його любов до східного обряду, наскрізь християнська толєранція і вирозумілість супроти инших віроісповідань, а зокрема супроти історичного православя — все це віщувало найкращі гороскопи для зєдинення. Нема видного православного Українця, якийби не висловлявся про Митрополита з глибокою пошаною як про князя церкви і Українця. Про популярність Митрополита в Галичині злишне й говорити. Всім це відомо, що Митрополит Андрей тепер найбільше популярною постатю у галицьких Українців. Його тріюмфальний вїзд зі заслання до Львова в р. 1917 проречисто про те свідчить. Кращої церковно-патріотичної маніфестації у нас не було ще.

Ця толєранція і вирозумілість Митрополита як Европейця в цілім значінню цего слова, викликала нехіть в малім гуртку, який все найкраще бачить в латинстві і який крайно нетолєрантно ставиться до всего, що не підходить під міру латинства. Як кружляє вістка, цей гурток здобув собі перше слово в Ватикані, особливо по останній зміні на Апостольськім Престолі. В звязи з цими впливами вище згаданого гуртка стоять і поголоски про перенесення Митрополита до Риму.

Експерімент цей бувби дуже небезпечний і схвилюваваби до крайности прилюдну українську опінію. Тому треба перестерігти перед ним в хвилі, коли, говорячи словами самого Митрополита Андрея, „добро св. Церкви і нашої суспільности вимагає злуки усіх сил проти пропаґанди ворогів св. іри...“

Під гостру контролю.

Останні вибори до рад громадських виказали чорне на білім, як господарували на казні комісарі зі своїми попихачами. Богато тисяч золотих пішло в кишені тих панків, богато народнього майна пропало на віки...

Так само буває у нас по деяких інституціях. Переводять люстрацію кооперативи, Читальні чи якої небудь установи — дивись: тілько а тілько гроша пропало кудись, зникло Бог знає куди. Ще добре, як вернуться.

Коли застановитися над причиною тих двох лих, то відразу впаде в очі — що тут винні перш усього несумлінні люди. Сьогодні — після війни не легко найти людину, що працювалаб безкорисно, чесно і для загального добра. Кождий хоче, щоб погрівся побіля того, при чому працює і через те виходять такі дива, що нераз важко повірити в них.

Та хиба дивуватися? Мижживемо в державі, де щоденно маємо змогу чути про дефравдації, злодійства і хабарництва і то навіть у найвищих урядах. Минулого року навіть одного ґенерала за це засуджено. Тою отруєю і наші люди пересякають.

Та найти причину лиха, прийти до її коріння — це ще не значить лихо викорінити. Тут треба найти щей спосіб — такий, щоб ту причину усунути. І на отсе лихо, що зїдає нас і наші інституції є одна рада:

Строга контроля

Статут кождої нашої інституції вимагає вибору контрольної комісії. І її вибирається. Але чи вона сповнює свої завдання? Я сам був свідком в богатьох випадках, що контрольна комісія не знала навіть своїх обовязків, а на Загальних Зборах — установ вона, не бачивши ані одного рахунку й ані одного письма, давала абсолюторію уступаючим.

Проти того рода неприродному явищу мусимо рішуче виступити. В установах, в громадських радах мусимо завести строгу контролю — бо саме брак контролі й каже деяким людям робити, що вони захочуть. Контрольні комісії мусять бути не лиш на папері, але мусять і своє завдання сповняти.

У инших народів контроля є річ звичайна і господарка кождої установи підлягає строгій контролі. І нпр. в кооперативі є під строгою контролею весь товар і господарка касова. У нас деякі люди уважають це образою своєї особи — за брак довіря до себе. Але це мильне переконання. Навпаки кождий чесний чоловік повинен домагатись контролі своєї діяльности в тім переконанню, що чесний чоловік не боїться ніякої контролі. Строга контроля приносить йому і контрольорам тільки честь.

Але треба конечно, щоб контрольори розуміли свою річ. Тому до контрольних комісій треба вибирати таких людий, які добре розуміються і на товарах і на книжках касових. Також контролю треба переводити як найчастійше і несподівано, т. є. не заповідаючи її наперід.

Колиж при контролі викажуться надужиття, неправильности і тд., то супроти того чоловіка, що допустився надужиття треба поступити з цілою строгістю, не уважаючи ні на просьби ні на грозьби. На те і є контроля. А коли функціонар установи допускається надужиття, крадіжи або коли він жичить гріш з каси на свої чи инших потреби, то його треба потягнути до строгої відвічальности.

Де добра і гостра контроля, там і господарка в установі добра. І памятаймо про це, що у нас доти в установах не буде доброї господарки, доки в них не буде гострої контролі.

Тюремний А.

Лист селянина.

По війні став я иншими очима приглядатись нашому життю. І от богато я лиха побачив у нас селян. Богато нас мужиків є таких, що лестяться коло того, хто покаже кусень сухара. Грають ролю „жидівського Іванка“ або подлого собаки. Тому ми нарід бідний, нещасний. Не знаємо себе цінити тай чужі нас не цінять.

Був час, що ми близькі були волі, але щож? Не вміли ту волю вдержати. Прикази нашої влади були для нас нічим, але за те ми вміємо виконувати прикази чужих, ми любимо служити чужинцям. Як була наша армія, то наші люди втікали-дезертерували! Але за те в чужій армії, то не було послушнішого та потульнішого вояка над нашого. Один австрійський ґенерал хвалився раз, що наш чоловік, який був форшіцом у него, то як пуцував йому черевики, то обцас язиком слинив, щоб ліпший ґлянц видавав. О, ми форшіцами вміємо бути. До найпідлішої роботи нас заставляють.

Тому нас називають хамами. І якже не називати? Від коли я жию, не бачив я, щоб жидівка служила в Українця, от дайминато за мамку і своєю кровю кормила наше дитя. А погляньте в місті чи місточку, кілько наших молодиць кормить своєю кровю чужинецькі діти. Подумаймо над тим, браття мужики, обговорім то в читальні і дома і запитаймо себе, чому воно так?

Бідні ми, бо темні. Бракує нам того, що инші народи мають, а передовсім не вміємо гуртуватись до спільного діла. От пишеться по ґазетах про клич „свій до свого“. Але чи слухаємо ми того клича. По цілім краю маємо вже свої склепи кооперативи. Наші жінки купують все, що до хати потрібно. На це найбільше іде грошей. Але колиб наші жінки знали, як вони обрабовують свій нарід і віддають чужинцям! Тоді не чулиб ми таких слів, як: „Кілько коштує фунт цукру?“ — „80 грошів“. „Ото якби я була знала, та на що мені іти аж до кооперативи, та я би за ті гроші близче у жида купила“. — „Не давайте мені пасти тої Олени Левицької, бо в Майорка казали, що вона шкіру палить, але дайте мені пасти з жабою, бо її всі жиди беруть“. „Мій Андрійко вчера купив мило, було написане „Мута“ тай для чоловіка паперці „Будучність“; я ще з роду того не виділа у своїй хаті, тай боялася, аби то не було фалшиве. А я хлопця патиком, тай кажу: іди принеси мені таке мило і паперці, як люди беруть“.

Ой Маланко, Маланко! Як твої діти не будуть мати де заробити, бо ріжні чужинці, що нам чуже мило продають не приймуть, що буде? Будуть мусіли твої доньки хіба в мамки іти. А чи знаєш ти, щоякби 1 міліон кґ. мила продавалося в однім тижні з української фабрики, то та фабрика далаби тисячам наших дівчат добрий і чесний зарібок. А якби Левицька продала два міліони пуделок пасти на тиждень, то та фабрика далаби працю тисячам наших людий. Тоді бідні дівчата не мусілиби іти в мамки або в жидівські помийниці, а наші сини не рубалиб у чужинців дрова, але працювалиб у своїх. Тай не привикалиб мокнути в Лейбовій горівці, а своїх дітей не посилалиб на службу до Лейби, але післалиб їх до школи або до ремесла.

Скажи мені, Маланко, чи тобі не приємніще булоби, колиб ти йшла містом, а там усі склепи українські, а в них сиділи наші Николи, Гаврили, Данили, а за касою гарно вбрані Горпини, Параски, Василини. І колиб ти подивилась на вивіски, а то всі українські, а колиб ти увійшла до склепу, а там до тебе відзиваються рідною мовою: „Чим можу служити?“ — А замісць того, ти Маланко, як увійдеш тепер до міського склепу, то почуєш от що: „Ти свіня, що ти шукаєш щось вкрасти, іди на дітьчу маму“. Добре тобі так, бо коли ти минаєш свої склепи і ідеш до чужих, то ти є така, як Мошко тебе назвав.

Ей коби то ми були освічені, ей коби то наші Маланки були мудріщі, не бідувалиби ми нині, не йшлиб наші доньки в мамки, а коли є збірка на „Рідну Школу“, то ми не казалиб тоді „Далабим вам, але бігме не маю“. Вірю, що не має. Але якби ми були освічені і мудріщі, то малаб що дати. Тоді ми булиб людьми, иншим приказувалиби. А так тепер ми темні хами.

Тому, дорогі браття селяни, думаймо над тим, думаймо над долею наших дітий. Ще кілька років такого тупого безпросвітного життя, без орґанізації, без спільноти, тай ми підем всі в найми до чужинців.

Досить на нині, бо рука болить тай пальці терпнуть, до пера не звикли. Помістіть це, пане редактор, а як помістите, то я ще напишу, бо багато в мене є на души та не вмію висказати. — *Іван Брич, син Андрія, в Озерянах.*

Напад на церков.

В Вишгородку, пов. Кремянець, на Волині польські кольоністи, бажаючи легким коштом мати гарний костел, вже третий раз нападають на тамошну церков, щоби її відобрати православним Українцям і перемінити на костел. Останній напад дописувач „Діла“ описує так:

...Дня 12. серпня, між 3—4 год. в ночі наше тихе місточко було налякане страшним криком і дзвоном на трівогу. Люди, що перед святою неділею спали довше, ніж у будний день, посхоплювалися та повибігали надвір. Що таке? Чого дзвонять на трівогу, чого кричать „рятуйте“?... Виявилося, що натовп Поляків — осадників, не тільки дооколичніх, але навіть з так далеких місцевостей, як зпід Вишнівця, з возами, на конях і пішки, з жінками і дітьми, числом 200—300 душ прибули до нашого місточка і обсадили церкву та дім нашого священика. Вдерлися навіть до хати священика, розбудили його і погрожуючи вимагали від нього церковних ключів. „Давай попе, ключі, бо то наш костел, а ми хочемо в ньому молитися“... Священик, о. Закидальський, даремно успокоював розюшену юрбу, щоб ішла собі, що за ключами треба приходити в день, а не в ночі, що нарешті в нього нема ключів, а в старости... Юрба, якою проводив ксьондз Зентара, не розходилася, лише вимагала ключів, погрожуючи о. Закидальському і знущаючися над ним. Привели також і церковного старосту і церковного сторожа, погрожуючи й їм, аби віддали ключі церковні... А тут ніяк не можна було крикнути через вікно, щоб подати вістку на село до людей, бо під кожним вікном стояла сторожа від напастників. Нарешті вдалося якось вирватися з хати наймичці, яка й наробила крику на все село. Першим почув крик селянин Форштей і побіг до дзвінниці, щоби задзвонити на трівогу. Мотузки від дзвонів були повідрізувані, через те він мусів лізти аж до дзвонів. Не вспів він разів зо два бамкнути, як його стягнули і розрубали голову рискалем, а може й шаблею. Але всетаке пішов уже по цілому місточку голос дзвона, розбуджений народ збігся весь на ратунок до священика і до церкви. Жінки й діти з юрби напастників повтікали першими, але чоловіки, які були навіть узброєні, почали ставити опір. Що-йно тоді зявилася поліція (постерунок у Вишгородку є!) і почала розганяти перше наших селян, але ті заявили, що вони тільки тоді розійдуться, коли з міста геть заберуться напасники. От-тоді хтось з напастників вистрілив і тяжко ранив Н. Рудницького, молодого свідомого нашого громадянина... Тисячний натовп затримав холодну кров і не кинувся на юрбу напастників, з якої стріляли...

Починаючи з 1922 р. — це вже третий раз Поляки роблять спробу відібрати від нас нашу церкву, але такого нападу ще не було. На цей раз полялася кров, маємо мученика... Коло 5-ої години зрана віднесено вмираючого до дому і відправлено над ним маслосвятіє... Тисячний натовп заповнив подвіря й вулицю. Всі були обєднані одною думкою, одним поважним настроєм.

На гук дзвонів позбігався народ і сусідніх сіл...“

Таке діється на Волині, де від р. 1919 вже забрано понад 500 українських православних церков таким способом, як от тепер пробовано в Вишгородку, а де нема римокатоликів, там церкви замкнені. А рівночасно з нападом архікатолицька „Нова Зоря“ з д. 16 серпня 1928 ч. 62 (164) на першій стороні містить таку статейку п. н. „Польський уряд протектором православя“:

„Катол. Пресова Аґенція повідомляє, що польський уряд має намір ериґувати в найближчім часі три нові православні епископства на Волині. Творення нових правосл. епископств є найлучшим доказом, що православя тішиться в „католицькій“ Польщі неаби якими зглядами, коли возьмемо під увагу, що навіть за царської влади не зазнало воно такої протекції. На кожду греко-кат. епархію припадає від 1,000.000 до 1,500.000 вірних, а прим. гр. кат. перемиська епархія простягається на величезнім просторі від Татр аж поза Сокаль. З ерекцією нових православних епископатів припадатиме на одну православну епархію несповна пів міліона душ. Се діється тоді, коли унiятському духовенству вступ на Волинь рішучо заборонений. Луцький епископ бл. п. Преосв. Йосиф Боцян не міг увійти на свій владичий престол і помер поза межами своєї епархії. За те на наших очах штучно насаджується в катол. Галичині православні парохії, а антиуніятська пропаґанда „батюшок“ не тільки толерується, але й підпомагається адміністраційними чинниками“.

Що за безсоромність „архікатоликів“ з „Нової Зорі“. Пятьсот церков забраних, люди десятками миль їдуть до своїх церков, діти мруть нехрещені, люди несповідані, а „архікатолики“, пишуть, що православіє навіть „за царської влади не зазнало такої протекції“як тепер. От „християни! Якіж то нові правосл. епископства основується на Волині? Тамошні правосл. Українці від 10 літ домагаються своїх українських священиків і епископів, бо правосл. церква в московських руках. По десятьлітній боротьбі згодився правосл. Митрополит утворити три помічничі епископства (суфраґанії), з яких два припалиб Українцям, а одно Білорусинови. І отсе саме так коле ігуменських католиків. Вони дуже добре знають, що це не є дійсні екопископства, а суфраґанії без ніякої влади, але так пишуть, щоб тумана в очи людям пускати!!! Додаємо, що така гр. кат. суфраґанія є при епископі в Перемишлі і у Львові, опорожнена по смерти еп. Боціяна, але тепер має бути обсаджена. Іменовання суфраґана гр. кат. чи рим. кат. залежать тільки від Риму — отже кождої хвилі може бути такий суфраґан і в Станиславові, як Рим схоче!

Правдою є, як ми то вже передше писали, що уніятському духовенству на Волинь вступ заборонений конкордатом. Зредукувалийого ватиканські політики з вшехполяком Ґрабським (отже католики). Коли хто з гр кат. протестував проти того конкордату, то „Нова Зоря„ писала, що це є боротьба з Апост. Престолом. Правдою є, що покійний луцький епископ навіть не пробував засісти на луцькім пестолі, хоть православні Українці домагались цего. Врешті правдою є, що адміністрацийні чинники всіми силами форсують в Галичині православіє, щоби в нас викликати релігійну боротьбу. Але правдою рівночасно є, що ігуменські католики, які явно проповідують „відректись навіть“ батька, як він православний, є ревними помічниками в поширюванню православія *в греко-католицькій* Галичині. Правдою врешті є, що католицькі епископи на Волині за благословенням Ватикану ериґували „нову унію“, яку „ігуменські католики“ мовчки толерують і протесту не підносять, бо це „католицизм“. І проти нападу на церкву в Вишгородку також не будуть протестувати, бо це „католицизм“. Вони є „ігуменськими католиками“ а не християнами. В крайнім разі вони волілиб навіть большевиків, як православних Українців.

Памятайте про „Рідну Школу“!

Дописи.

Тернопіль. В суботу дня 28 липня ц. р. як у храмовий празник св. Володимира Великого відбулося в Тернополі небуденне свято. Ціла парохіяльна церква повна міщан і міщанок та світської інтеліґенції. Місцевий катехит о. Тимотей Сембай править соборну Службу Божу в асисті діяконів о. Колянківського і о. Ратича; співає нотний міщаний хор і грає орхестра на дутих інструментах Міщанського Братства. Почесні місця на переді церкви заняли відпоручники місцевих товариств і орґанізацій. Повище свято влаштували міщани на честь свого пароха о. Володимира Громницького, що від сорока літ трудиться для їхнього добра, зразу як сотрудник, а відтак від більше як трицять літ як парох Тернополя. По скінченню богослуження промовив в церкві о. Сембай, підносячи заслуги о. Громницького на полі церковному і народньому. Віднова і украшення трьох церков в Тернополі, релігійно моральне виховання двох поколінь, охорона їх перед латинізацією це свідки праці о. Вол. Громницького на церковно-релігійному полі. Не менші є його заслуги і на українському національному полі. Основання, зглядно розбудова укр. бурси ім. Качали, основання і безперервне трицятьлітне кермовання Українського Банку (перед тим Повітового Товариства Кредитового), велика і цінна допомога всім іншим українським культурним, освітним і економічним установам і товариствам, а передовсім його допомога в набуванню ним — реальностей в Тернополі, його корисна праця в раді міській, в раді шкільній місцевій і повітовій, в міській касі ощадности і т,д. є доказом всесторонної небуденної праці і енерґії солєнізанта, що ще і нині тішиться здоровлям і нераз ще стане в пригоді свому народови. У відповіди промовив скромно о. Громницький, підносячи, що робив тільки свій обовязок і буде його робити дальше по своїм силам. — По відспіванню і відограню многоліствія удалися до захристії відпоручники інтеліґенції і міщанства і там складали желання о. Громницькому з нагоди його іменин і сороклітньої праці в Тернополі. Окрема депутація міщан в товаристві посла д-ра Степана Барана удалася до мешкання о. Вол. Громницького. Тут довшою промою привитав солєнізанта і ювилята від імени міщан голова Міщанського Братства п. Андрій Фалендиш, а присутні що найповажніші міщане вручили о. В. Громницькому світлий фелон, що його закупили з міщанських складок в тов. Достава за ціну одної тисячки золотих в доказ великої пошани для свого пароха. Причиною так святочного улаштовання ювилейного обходу для о. В. Громницького була між иншими і ця обстанова, що місцевий гурт радикалів інтеліґентів і їх прихильників розпочав нечувані і некультурні атаки на о. Вол. Громницького і устно і на сторінках „Громадського Голосу“ в тій цілі, щоби понизити і споневіряти честь довголітнього народнього діяча. І як протест на цю радикальку гавканину, самі міщане з власного почину устроїли повище свято для свого шановного і любленого пароха на доказ, що уміють оцінити працю для них. — Др. Степан Баран.

Жовква. В послідних кількох роках видний є в Жовкві сталий поступ в розвою суспільного життя. Гарно розвивається наш повітовий союз кооператив, котрий доставляє товарів трьом місцевим склепам і кількадесяти сільським склепам в повіті. Істнують також предприємства і торговлі, незалежні від кооператив, але ті поки-що не могли розвинути своєї діяльности як слід, з причини обтяження великими податками. Маємо своїх здібних і трудовитих ремісників і жіноче товариство „Труд“. Старанням тутешних товариств зачато в цім році будову Народного Дому на гарній площі, при ул. Глиньский. Дня 4. червня доконав Преосв. епископ Коциловський посвячення угольного каменя сеї будівлі при здвизі многочисельних мас тутешних міщан і селян з доокола чних громад. Товариства ті взяли на себе тяжку задачу, але мають надію діло довести до кінця, при допомозі усвідомлених громадян. Передмістє Винники має свою читальню, котра дотепер оказалася не вистарчаючою для освідомлення передміщан. Більше активну діяльність оказує недавно основане товариство для молодіжи „Зоря“. Ця установа є дуже на часі і має богато праці перед собою, бо між молодіжю на Винниках є досить осібняків, неохочих до праці і самоосвіти. Одиниці ті поводяться як люди некультурні зачіпляють на вулицях і напастують переходячих спокійних людий. Доказує то брак розуму і освідомлення у тих одиниць, котрі стоять далеко низше під оглядом культури від мешканців навіть найбільше занедбаних наших сіл. Мешканці таких сіл оповідають, що у них нема того, аби молодіж напастувала прохожих на улицях. Хлопці з Винник не слухають проповідий в церкві ОО. Василіян, бо суть такі вигідні, що деколи зайдуть на коротко-тревачу Службу Божу ранком в неділю. Домашнє їх виховання дуже занедбане — не дивно отже, що молодіж тота що-раз більше дичіє.

Близький.

Маковиско, пов, Ярослав. Це село має великий клопіт зі своїм завідателем парохії о. Іваном Гамерським. Селяни в дописі до нас навели такі факти, що впрост дивуватись треба, як такі нетактовні люди можуть бути священиками. Соромно оголошувати те все. Розвідавшись в компетентних духовних чинників, що о. Гамерського за це вже перенесено і що він вкоротці має опустити парохію, ми уважали цю справу тим самим полагодженою. Але о. Г. далі своє робить. Довідавшись, що селяни написали допись до „Укр. Гол.“, він на проповіди дразнить парохіян, от, мовляв, вам ніде не вірять... і тд. Клопіт з таким чоловіком і для маківських селян, клопіт буде і для того села, яке буде „ущасливлене“ о. Г-им. Клопіт і для духовної влади, що робити з таким чоловіком, що не надається на те високе становище. Невирозумілі є і громадяни, мабуть кимсь підюджувані, що домагаються друковання їх величезної дописи. І в якій цілі? Таж духовна влада вже покарала о. Г. тим, що забирає його з села. Це ми написали громадянам і в листі навели те, що нам сказали чинники духовні, яким о. Г. підлягає. На це ми дістали знову листа з печаткою одного товариства в Маковиску, в якім закидається нам, що нас о. Г. підкупив і тд., коли ми не оголошуємо дописи про него. По письмі видко, що це не селяни писали... Тому просимо селян в Маковиску, щоб цю справу уважали полагодженою і не давались підбехувати людям, які видко мають инші цілі, як добро села. Для добра села зроблено вже все, що можна зробити — забирається священика з села. Якаж ціль оголошувати цю допись? Для скандалу?

З Польщі і про Польщу

Пілсудський закпив собі зі всіх. Як ми вже писали, всі польські політики і ґазетярі розтрубіли на весь світ, що на зїзді польських леґіоністів у Вильні, д. 12 серпня Пілсудський виголосить велику політичну промову, в якій виложить, як бажає змінити конституцію та яку політику буде вести супроти Литви Тимчасом „з великої хмари малий дощ“. Пілсудський про ті речі навіть не згадав у своїй промові. А щож говорив? Ніби щось, ніби нічо. Оттак як старенький дідусь зимовими вечерами на запічку оповідає своїм внукам про свою молодість, так само і Пілсудський оповідав, як то він був молодий, як до школи ходив у Вильні, як опісля був комендантом польських леґіонів та всякі жартобливі історійки. Нпр. як польські леґіоністи носили австрійські і німецькі ордери в кишени на тій задній части тіла, якою сідаємо. І з гордостю говорив Пілсудський так: „Ті чужі ордери на гузици ношено, а на грудях ношено гордо відзнаки з моїми буквами. То є моя бриґада! Той спомин завжди мене пестить: Львівські батяри, які на гузицях носили ордери“. За те високо-патріотичну проповідь виголосив бувший капелян леґіонів, а тепер епископ Бандурський. Його проповідь повчаюча і для нас Українців. Виголосив її Бандурський перед катедрою при посвячуванню леґіонового прапору. Він говорив, що ганьбою було, коли на польській землі панували чужинці. Увільнили Польщу леґіоністи. „А коли хтось скаже, що леґіоністи ішли при боці заборця, що продалися в неволю, що при чужім ворозі служили — то нехай тому заперечить Маґдебурґ, Щипюрно і Мармарош-Шиґет“. Як звісно, в Мармарош-Шиґет ведено великий процес проти польських леґіоністів за державну зраду т. є. що вони зломили присягу вірности Австрії. Це уважає Бандурський польським патріотичним вчинком.

Останніми часами польські ґазети розписуються дуже богато про „польські кольонії“. А саме поширилася вістка між Поляками, що Польща має дістати великанський (майже три рази більший від Польщі) край Камерун в Африці. Тому в польських ґазетах „нова радість стала, яка не бувала“. Звісно, є такі люди, що їм до радости богато не треба. Не завадить знати, що цей край був перед війною німецькою кольонією. По війні забрала його Франція. Були також недавно поголоски в ґазетах, що Німеччина знову старається о кольонії. На те німецький канцлер прилюдно заявив, і то перед двома тижнями, що Німці тепер не стараються о кольонії, бо не є в силі ними управляти. В таку кольонію треба що року вкладати сотки міліонів, бо що-йно тоді кольонія буде оплачуватись. А тепер Німці грошей на це не мають, бо треба в краю підносити рільництво, промисл, торговлю ітд Не зважаючи на це, польські ґазети ось-як пишуть:

„Цікава вістка дійшла до нас в останніх днях. Польський уряд старається одержати для Польщі край Камерун, *положений в Африці над заливом, що врізується в африканську землю зі сторони західної.* Цю вістку зразу заперечено, вона одначе вертає і не знати, чи це жарт, пущений для розвеселення загалу, чи в тім є щось правди. Виглядає то на жарт, хоча заливає він Німцям сала за шкуру. (Камерун, це край замешкалий Муринами, в останніх літах він був під пануванням Німців. *По війні відібрано їм ту країну). При тій спосібности варта застановитися,* яке значіння малиб для Польщі т. зв. кольонії, або заморські посілости. Значіння і користь булиби і то користь велика Анґлія є малим краєм, далеко меншим від Польщі, а свою могучість завдячує посіданню кольоній великих в Африці, Азії і других частинах світа. Колиб у нас були посілости заморські не виїздилиб ми на пошукування праці до Канади чи Перу; ми малиб свої простори, де нас не то що не уважалиб за приблуд, як це діється в Америці, але навпаки — ми стоялиб на першому місці і місцеве населення бралоб з нас приклад. Діти і внуки еміґрантів не забулиб мови і наша Вітчина там тішилабся найкращим пошанівком. Мурини охотно вчилибся польської мови, так, як перед кількома столітями русини (малою буквою! — ред.) і Литвини (великою буквою! — ред.) уважали за честь говорити по польськи. *Очевидно все залежалоб від того, якби ми обходилися з місцевою людністю...“*

Оттак тішиться „Gazeta Świąteczna“ з дня 12. серпня ц. р. Менше більше тими самими словами тішиться ціла преса польська з того, що чеські чи італійські часописи донесли, будьтоби Польща мала дістати кольонії за морем. Ціла тота справа — як то кажуть — вилами на воді писана, але це не перешкаджає робити Полякам собі рожевих мрій про будучий устрій тих кольоній та про користи з них. Цікаве, що „Gazeta Świąteczna“ відразу каже, що там будуть Мурини вчитися польської мови. Будуть їх мабуть так вчити як нас, і тою самою муринською методою. Як будуть відноситися Мурини до Поляків — це очевидно залежить від них самих в разі одержання кольоній — але певне, що проти такого поступовання, як доси у нас то і Мурини не будуть мовчати. Але є і розумніщі польські ґазети. І так ґазета „Prawo Ludu“ пише так:

„Коли та вістка справдиться — то будемо мати під своєю опікою Муринів. Певно, що така опіка буде нас немало коштувати. Втішаться лінпві пані, що будуть могли займатися навертанням Муринів. І чи то уряд не має вже що иншого до роботи, як старатися о кусник Африки для Польщі, немає вже що в себе робити? Що-йно часописи донесли що в Сосновцу богато бездомних родин обозує під голим небом на камінню. Ті родини, з хорими дітьми вже кілька тижнів без даху над головою. І пощо удаватися до Африки, коли ми маємо африканські відносини у себе в Польщі?“

Ще инша часопись каже знов: „У нас є і малпи і вужі і крокодилі, що їдять одні других. Хиба нам треба Африки?“ І відразу між польськими ґазетами повстало два табори. Одні хочуть кольоній—другі ні.

Що чувати в світі?

Большевики радили в останнім тижні над справами своєї армії. Сталося це у звязи з Конґресом Інтернаціоналу, який закликає до великої війни з цілим світом та підписаннєм противоєнного договору Келльоґа в Парижі, яке має відбутися 27 серпня ц. р. Отже улаштовано зїзд начальників пропаґанди у війську в Москві і як звичайно у большевиків — богато-богато говорилося. Та так вже воно є у них, що в часі усяких нарад вилазять на верх ріжні болячки і недомагання — і большевики на таких зїздах переконуються, що та, чи ся справа не так то гарно виглядає, як про те пишеться та кричиться. Оттак і тепер. Бухарін на Конґресі вихвалював

Е. ЗОЩЕНКО.

Женихання.

Іван Бас взяв сими днями шлюб. Впровадив до дому велику, в пять пудів тяжку бабу, з лицем що пригадує... місяць вповні. Таке то щастє знайшов собі врешті сей чоловік.

Перед тим був Іван три роки вдівцем. Жадна не хотіла за нього вийти, хоча до всіх валицявся; раз навіть до кулявої Касі Павловички з сусідного місточка.

Про пригоди свого женихання розказував Іван залюбки. Брехав при тім, як нанятий і за кождим разом додавав щось нового. Всі селяни знали його історію на память, але за кождим разом просили його, щоби все розказав від початку і наперід вже дусилися зі сміху.

Ну, — питав бувало оден — якже то ти сватав її?

— Так, так—відповідав Іван — але я помилився.

— Здається, що якось за скоро ти все робив?

— Так, за скоро! Було то в літі. Треба було жати, згортати сіно, пильнувати огороду. А моя стара лежала, умирати хотіла. Нині дайминато — заслабла, а завтра було вже цілком зле. Маячіла, не хотіла лежати в ліжку.

Но — кажу я — нема що казати, добрі ти, Катерино, мені жнива лагодиш. Чи-ж конче умирати в саме літо? Почекай до осени, тоді можеш умирати кілько схочеш.

Але вона не відповідала ані слова, а навіть відганяла мою дбайливість гнівним рухом руки. Маєся розуміти, я спровадив доктора. Доктор покивав головою і сказав:

— Медицина не може ту нічо порадити. Ваша баба напевно вмре.

— Що їй бракує? — спитався. Вибачайте, що так впрост питаю.

— Також і се — відповів — незнане є медицині. Лишив для неї якісь порошки і пішов собі.

Сховав я порошки за святі образи — помогли. Моя баба кидалася на постелі. В ночи зачала умирати.

Само собою, я мусів нарікати на Бога. Без баби я не міг нічо робити. Щож було робити? Я сам того не знав. Женитися, але з ким? Може бути, що десь знайдеся якась жінчиско, але буде стидатися, — так швидко. А я потрібую еї таки зараз.

Запряг я коника, витягнув нові штани, умив ноги і — гайда. Приїхав до місточка. Що духу бігаю від одного знакомого до другого.

— Справа пильна — кажу — довго цяцькатися не маю часу. Не знаєте де якоїсь відповідної жіночки? Може бути навіть сліпа. Женячка — кажу — мені конче потрібна.

— Напевно знайдесь така — кажуть мені — але в часі жнив ніхто женячкою не займається. Але йдіть до Касі Павловички, може вона дасться намовити.

Я там зараз пішов. Входжу і бачу: сидить баба на скрині і чіхається в ногу.

— Добрийдень — кажу — перестаньте чіхатися в ногу. Мушу з вами поважно поговорити.

— Одно не перешкаджає другому — відповідає баба.

— Добре! кажу — тепер жнива, не маю часу довго з вами спеp речатися. Нас двоє, ви і я, не треба нам нікого третого. Поберемося. А завтра підете в поле вязяти снопи.

— То можна зробити — каже вона — коли я вам до вподоби. Кинув я на неї оком. Не була собі найгірша, не за худа, могла робити добре.

— Досить подобаєтеся мені — кажу. — Але прошу, скажіть мені докладно, як до протоколу: кілько маєте років?

— Не так богато, як здається — відповіла — літ моїх ніхто не рахував. Щоби сказати докладно — каже — я уродилась в р. 1886.

— Но — каже — не брешу. Най Бог скарає брехунів. Чи маю зараз таки пакувати свої річи?

— Так! — кажу — пакуйте. Маєте богато річий?

— Так богато ні: торбу, мішок скриню і перину.

Заніс я скриню на віз, за скринею торбу і мішок. Доложив ще горнець і дві стільниці. Поїхали ми.

Поганяв я коника, спішився дуже. Жінчище сиділа на скрині і в голові гадки мотала: як будемо жити, що буде варити. І, що варта піти скупатися. Вже три роки не купалася.

Врешті приїхали ми.

— Злазіть — кажу.

Баба зачала ґуздратися. Дивлюся, приглядаюся. Щось то йде за поволи. І якось не по людськи: бочком а потім відразу гоп! на обі ноги. — Тьфу — гадаю собі — дурна гісторія.

— Що то має значити, бабо? — питаю — Чи може ви куляві?

— Алеж де там — віповідає — я так роблю тільки з зальотности!

— О, але-ж почекайте но! То є поважна річ, коли ви куляві. В моїм господарстві не може це на нічо придатися.

— Але-ж ні — каже — лишень трошки на ліву ногу. Бракує маленький кавалочок.

— Чи великий, чи малий, то мені байдуже. Тепер жнива, не маю часу міряти. Але це так не йде. Навіть води не принесете, щоби не розляти. Вибачайте — кажу — ладно я всадився. Нічо з того.

— Ні—каже вона —вже сталося.

— Ні — відповідаю їй — так не йде. Все мені подобається. Ваш вигляд і ваш рік уродження 1886. Але не можу. Ногу я переочив. На то баба зачала страшно кричати і проклинати, хотіла навіть на мене кинутися, два чи три рази дістав я в писок. Не рахував я.

Потім каже: — Ти лайдаку, ти шахраю, відвези тепер мене назад.

Сіли ми назад на віз. Було ще сім верств до місточка, як мене вібрала страшна злість. Тепер жнива, а я вожуся з бабою.

Взяв я еї річи і повикидав з воза. Чекав, що далі станеся. Баба не вдержала і сама вискочила за своми річами. А я завернув коника і трапом приїхав до дому.

Так скінчилося моє женихання.

Як дісталася вона зі скринею, мішком, периною і торбою до дому, не знаю. Але дісталася певно.

Рівно за рік віддалася. А тепер є при надії.

„Падаючі зорі“.

Минулого тижня в Америці так густо спадали зорі в ночи, що людий огорнув страх. Тому, що і в нас бачимо падаючі зорі, хочемо пояснити, що це таке.

Коли в погідну літну ніч будемо дивитись на небо, бачимо нараз то тут, то там, що зоря неначеб урвалась і скоро спадає, а по 3—4 секундах гасне. Деякі яснійші зорі лишають по собі слід, який поволи заникає. У нас звичайно можна бачити кілька таких „падаючих зір“ на годину. Але є такі ночи, що зорі падають так часто що повстає гейби „зоряний дощ“. Є це так звані зоряні „рої“ і такий рій минулого тижня налякав людий в Америці.

Таких „роїв“ астрономи начислили 3000, які що року являються. Найкращим з них є „серпневий рій“. Від р. 830 по Хр. повторяється він що року при кінці липня і тріває через 6 тижнів. Найгустійшим є цей рій дня 10. серпня.

Щож це є ті „падаючі зорі“? Це явище називаємо „падаючими зорями“ лишень тому, що нам видається, що ніби то зорі падають. Але це лиш омана. Учені астрономи дослідили, що це є метеори т. є. частки комет або инших тіл небесних, які розбились на дрібні кусні і кружляють довкола сонця. Але коли деякі з тих частин зближаться до землі, то земля їх притягає. Тоді вони летять до землі зі скоростю 60 км. на секунду. Від тої скорости ті метеори розжаруються на висоті 113 км. а гаснуть на висоті 89 км. над поверхнею нашої землі і спадають на землю в виді метеорного каменя. А коли тих метеорів більше зближиться до землі, то всі вони запалюються і тоді повстає „зоряний дощ“. Лякатись отже нема причини.

червону армію, її справність і боєздатність. а тимчасом зїзд в Москві показав що инше. Большевики хваляться на весь рог. Загал війська є настроєний дуже неприхильно до війни і за ніяку ціну не хоче її. До тогож навіть найбільш завзяті кажуть, що вони тільки в обороні своєї держави будуть боротися, а йти в чужі границі не думають. Такий самий дух є і в офіцерів. А що торкається свідомости у війську, то ледви що десятий вояк знає, що таке большевицька держава союзна та що таке революція, та чого хочуть большевики для світа. Тою несвідомостю „червоних вояків“ большевицькі головачі дуже зажурилися тай видали прикази, щоби від тепер більше праці посвячувати на освідомлювання війська. А воно зовсім не дивне, що вояки не розуміють большевицьких забаганок, коли зважиться, що три чверти війська становлять селянські сини, яких батькам большевицька влада що хвиля ллє горячого сала за шкуру. До того це військо є мішаниною ріжних народів, від Китайців і Жидів почавши, а на Німцях і Поляках скінчивши. Пусте „ґаданнє“ большевиків, що в їх армії дух революційний, що „червоний вояк“ знає свої завдання і свідомий місії, яку має сповнити в світі. Звісно-ж, що дух жовніра і його свідомість надають йому вартости і кожда держава звертає як найбільше уваги на це. Инакше, воює вояк, що є свідомий своєї цілі та завдань та який іде в бій за волю свого народа — инакше такий, що йде боротись з примусу. І також большевики хочуть мати в своїй армії найкращих вояків і в тій цілі ведуть шалену пропаґанду революційну в полках. Можнаби надіятися, що в десятиліття революції кождий вояк знає уже все, що треба знати „жовнірови революції“ — та що дух в армії бадьорий і завзятий! Та так воно не є. На тому зїзді жалілися керманичі отих пропаґандових відділів, що дух у війську большевицькім не такий, як про це говориться. До тогож сама служба тяжка, бо тревае аж 5 літ з перервами, а жовніра тримається в послусі страшними карами, не дозволяючи йому навіть думати не по большевицьки. І чи дивно, що заговорили большевицькі ватажки про поганий настрій своєї армії? Тож про той настрій свідчать часті бунти в армії, а в останному тижні великий бунт Донських козаків. Цей бунт шириться швидко, а большевики бояться проти него висилати якібудь полки, щоб ті не перейшли на сторону повстанців. Тому большевицька команда постягала над Дін полки аж з Москви, зложені з таких міських волоцюгів, що їм усе одно — стричок чи куля. Як бачимо — що иншого крик на цілий світ про „червону армію“ — а що иншого кажуть факти. — Селяни ведуть тепер боротьбу з большевиками за податки. А саме большевики наложили не лишень високий податок ґрунтовий, але також податок від худоби: коней, коров, свиней і тд. В цім році наложено також податок від овець. Розуміється, що селяни протестують проти того і кажуть: оподатковуйте тільки рілю, а не худобу. На те большевицька ґазета „Трибуна совітська“ ч. 33. стор. 11. пише: „Видатність землі залежить від худоби — отже мусимо оподатковувати худобу“. Тому селяни змушені укривати худобу перед большевицькими екзекуторами. І от та сама ґазета доносить, що в смоловницькій волости коло Минська при ревізії знайшли у „кулаків“ неоподаткованих 125 коров і 500 свиней („кулаками“, як звісно, називають большевики запобігливих і працьовитих селян).

Німецький уряд велів день 11. серпня святкувати врочисто в цілій державі, бо цего дня в р. 1919 в місті Ваймарі німецький парлямент ухвалив республиканську конституцію, звану „ваймарською конституцією“. Але це свято було урядовим а не народним. Хотяй уряд видав відозву до народу, щоб цей день урочисто святкувати та доми прикрасити республиканськими прапорами — то ця відозва лишилась майже без успіху. Всюди люди працювали, нікому і в голові не було цей день святкувати. Крім урядових будинків, лиш дехто вивісив республиканський прапор, а банки, костели приватні інституції і багато власників камениць побіч республиканських прапорів вивісили давні цісарські прапори. В деяких містах як Почтдамі, громадські уряди вивісили, що правда, республиканські прапори, але рівночасно оголосили, що вони це зробили на приказ уряду — отже недобровільно. В столиці Баварії уладжено також урядове свято, але на нім не явився жаден баварський міністер, а урядовий промовець у своїй промові отверто сказав, що берлінський уряд приказав таке свято уладити, отже Баварія уладжує... Отже дня 11. серпня було свято наказане. Чому воно так? Величезна часть німецкого народу не бажає собі республики, а натомісць є за тим, щоб Німеччина була цісарством так само, як це було перед війною. Свято 11. серпня є найкращим доказом цего. Отже було це свято уряду, а що уряд є тепер в руках соціялістів, то це свято сталось святом соціялістів. Але і німецькі соціялісти не такі як прим. наші. От соціяліст Радербрух, бувший міністер справедливости, у своїй промові з нагоди свята 11. серпня виголосив промову, в якій старого монархіста, цісарського ґенерала Гінденбурґа славив ось якими словами:... „Тому, котрий уратував німецьку державу, першому жовнярови старої Німеччини і першому громадянинови молодої Німеччини — належиться наша повна пошани подяка“. Тай ще одно. Саме в республиканську річницю німецький уряд ухвалив будувати величезний воєнний корабель коштом понад 80 міліонів марок (160 міліонів золотих) для оборони німецької держави. Такі то німецькі соціялісти! Вони добре знають, що хто хоче мати власну державу, мусить виказати силу для єї оборони. А як робили наші неграмотні соціялісти, як захопили владу в Київі? Так як хлопчики. Бавились у „всесвітний мир“, казали, що вони покажуть цілому світови, як виглядає держава без війська. І таке показали, що губили патинки, утікаючи з Київа перед большевицьким військом. А тепер одні пішли на службу до большевиків за охлапи. А инші, яких большевики не хотіли приняти на службу, тепер сидять за кордоном у Франції і боронили жидка Шварцбарта, що застрілив головного отамана Петлюру. До таких належить соціяліст Винниченко.

В Анґлії найважніщою тепер справою політичною є — маневри воєнних літаків. Відбувались ці маневри через пять ночей. Літаки були поділені на дві части. Одна часть літаків мала завдання обкидати Лондон бомбами, а друга часть боронила Лондон перед ворожими літаками. Якби дійсно така боротьба літаків відбувалась над Лондоном, то малаб страшні наслідки для Лондону. Команда маневрів оголосила, що ворожі літаки кинулиб на Лондон 200 тон бомб (т. є. 2000 корців). Ця скількість ґазових бомб запалилаб ціле місто і витроїлаб всіх мешканців Лондону, яких є понад 7 міліонів. А треба знати, що нападало на Лондон лишень 171 літаків, і вони могли скинути тільки бомб. А якби ворожих літаків було більше, то в Лондоні камінь на камени не лишивбися. Ці маневри викликали сумний настрій у мешканців Лондону і ґазети домагаються, щоб уряд подбав о таке число літаків, якеб могло оборонити місто перед і найбільшою ворожою силою. Забрав голос в тій справі також Льойд Джордж і сказав, що страшно навіть подумати, що може накоїти воздушна боротьба літаків. Тому треба конче перевести розброєння, бо мирові договори як льокарненський і Келльоґа без розброєння не мають ніякої вартости. Як довго люди видають більше грошей на руйновання людських осель ніж на будовання, так довго будуть мирові договори пустими балачками. Бо безглуздєм є підписувати всякі договори, а рівночасно видосконалювати машини до руйновання людського дорібку. Опісля Л. Джордж остро критикував Анґлію, що вона викидає сотки міліонів річно на зброєння, а з окрема на воєнні літаки. Тимчасом показується, що ті літаки не в силі оборонити Лондону. Краще поступають Німці. Вони великі суми видають на цивільні літаки, які перевозять пасажерів. Через те Німці вишколили собі знаменитих летунів і випрактикували машини літаків. Якби вибухла війна, то Німеччина перемінить свої цивільні літака на воєнні і засипле Анґлію трійливими бомбами.

Америка має розкусити твердий оріх. Є це справа Муринів. Тих чорних людий, є в Америці около 11 міліонів. Яких сто літ тому, Мурини були невільниками в Америці і поводилися так з ними, наче з робучою худобою. Та Мурини згодом зорґанізувалися і вибухнули повстанням. У 1864 році це повстання скінчилося повною побідою Муринів, які з того часу одержали рівноправність в Америці. Та ця рівноправність є і доси тільки на папері. Муринів далі понижують і погорджують ними. Отже на кождому кроці дають відчути Муринам їх низшість, хоча між муринами є високоосвічені і культурні люди Дійшло до того, що погорджувані Мурини почали осідати в містах на осібних передмістях і творити мовби осібні міста з виключно муринським населенням, замкнулися в собі і почали далі орґанізуватися, показуючи на зверх покірність. Та ось стався у Ню Йорку випадок, що виявив силу Муринів, їх зорґанізованість і показав Американцям, що легковажити Муринів не можна. Сталося це так: Якийсь Мурин украв у різника мясо і коли поліція почала за ним гонити, він утік до Гарлєм, передмістя Ню-йорку, що його замешкують самі Мурини. Мурини обстали за своїм чоловіком, не хотіли пустити поліцію до Гарлєм, а коли поліція хотіла вдертися силою, збіглися Мурини і підняли таку авантуру, що поліція дала ногам знати. За хвилю вернула поліція у силі 2500 людий. Але тепер усі Мурини (а їх є до чверть міліона в самому Ню Йорку) поставилися до поліції грізно і почали її розганяти своїми на військовий лад зорґанізованими товариствами. Піднявся страшний крик і авантура. Поліція боронилася, але єї сили були за слабі. Аж приїхала сторожа вогнева з 48 сикавками, почала обливати демонстрантів водою і тим способом утихомирила Муринів — хоча і тепер необійшлося без ран та трупів. Конець кінців порядок привернено, але Американці побачили свіжу заковику: що Мурини не такі то покірні, як виглядають, що їм треба трохи попустити і що тепер, в часі виборів вони дуже небезпечні, бо можуть своїми одинайцятома міліонами голосів нохилити побіду на сторону Гувера або Смідза.

Австрія має свіжий клопіт. Отсе провідник селянської партії та її зорґанізованих на військовий лад гуртків „Гаймверу“ др. Штайдле заявив ґазетярам, що теперішний парламент, у якому панують соціялісти нехтує усі права селян та їх інтереси — і що селяне не дадуть тесати кілків на голові. „Соціялісти — казав др. Штайдле — це переважно мешканці міст, які не розуміють селян, обнижують ціну збіжа, худоби і тд., підвищують податки — і взагалі для міст ухвалюють, що хотять. Так далі не може бути“. Штайдле загрозив парляментови, що коли він не змінить свого поступовання, то він виповість зі своєю партією йому війну. Це затрівожило соціялістів тимбільше, що селяни в Австрії зорґанізовані дуже добре, а соціялісти опираються головно о Відень. А таке місто, як Відень мусить жити у згоді з селом, бо инакше грозить йому голод — а з другої сторони не можна і Відня дрочити. Трудна загадка до розвязання, яка ще раз стверджує, що соціялісти а селяни — це два світи.

В Югославії по похороні Радіча настав трівожно-непевний настрій. Радіча поховали спокійно — так, як це він сам просив у своїм завіщанню. Всюди панував лад і порядок, хотяй більш, як пів міліона людий було на похороні. Побачили Серби, що Радіч був „некоронованим королем“ Хорватів.

Радіч числив 55 літ життя. Був сином селянина, але мав високу освіту. Від молодости був прихильником зєдинення Хорватів з Сербами і заложивши перед 25 літами хлопську партію, на якої чолі стояв до самої смерти, завзято боровся з нею за ту ідею. В 1918 р., як знаvалося, мрії Радіча сповнилися. Він думав, що Серби добровільно признають Хорватам їх права. Але Серби захопивши владу, відсунули Хорватів від управи державою і уважали Хорватів за наймитів. Конституція, яку ухвалив парлямент у Білгороді понижувала Хорватів і Словінців і Радіч розпочав з нею боротьбу, яка зігнала його зі світа.

Після смерти Радіча на чолі опозиції і хлопського парляменту в Заґребі станув наразі Прібіцевич та Тумбіч, якого сам Радіч заіменував своїм наслідником. І тепер Серби зрозуміли, що для них Радіч, який все таки був поміркованим і мав великий вплив на маси був менше небезпечний за життя, як по смерти На чолі руху Хорватів стоять тепер люди, які є завзятійші і більш горячої крови. Прібіцевіч заявив таке ґазетярам: „Я маю тепер за собою цілий нарід обєднаний смертю Радіча в одну сильну масу. Нехай ніхто не думає, що ми хочемо розвалу Югославії. Ні, ми хочемо тільки справедливости. Хочемо нових виборів, справедливого їх переведення і нового уряду, у якому булиб заступлені й ми. До теперішного парляменту за ніяку ціну не вернемо, як також усіх його ухвал не узнаємо. Нашим завданням є відосібнити Хорватію, зробити з неї осібну державу, яка звязана булаб тільки особою короля з Сербами“. Тими самими словами говорив і другий проводир Хорватів Др. Мацек. „Ми — казав він — не є одно з Сербами. Серби уявляють собі, що коли в нас і в них одна мова, то ми оден нарід. Навіть якби так було, то з цього ще не виходить, щоб білгородський уряд, якого і Серби самі ненавидять — міг до вподоби крутити. Ми зуміємо вибороти собі належні права“. Як видно з тих двох мов, то Хорвати ані не думають про порозуміннє з Сербами і будуть дальше вести боротьбу за відокремлення Хорватії.

Болгарський уряд опинився між молотом а ковалом. І хто знає, чи через це не впаде Причина цего трудного положення болгарського уряду така: В Болгарії знайшли захист македонські революціонери і збігці від того часу, як Югославія і Греція поділились Македонією. Ті революціонери мають своїх офіцерів, навіть з ґенеральськими шаржами і безнастанно непокоять Югославію і Грецію. Болгарський уряд крізь пальці дивиться на цю військову революційну орґанізацію, бо ціле населення симпатизує з македонськими революціонерами. А коли Югославія і Греція обвинувачували Болгарію за напади македонських революціонерів на югословянських і грецьких урядовців, вояків і тд., то болгарський уряд як Пилат умивав руки і казав, що він тут не винуватий. Але минулого тижня Анґлія і Франція через своїх послів зажадали від болгарського уряду, щоби він розвязав орґанізацію македонських революціонерів а провідників виарештував. Рівночасно загрозила Анґлія і Франція, що коли Болгарія не зробить цего, то не дістане позички грошевої, о яку від довшого часу старається через Союз Народів. Ба, але ціле болгарське населення стоїть за революціонерами і якби уряд розвязав їх орґанізацію і виарештував їх провідників, то тоді ціле населення звернулосяби проти уряду. І тому тепер уряд в клопоті, бо не знає на яку ногу стати. Послухати Анґлії — зле, бо буде мати проти себе народ; не послухати також зле, бо Анґлія і Франція відмовлять позички, без якої годі йому обійтися. Це може його довести до упадку.

Греція — як ми про це вже писали — готовиться до виборів до парляменту. Останний парлямент Венізельос розігнав — а тепер хоче мати новий, такий, щоб йому йшов на руку. Венізельос, старий і досвідчений лис політичний, мимо своїх 65 літ життя вкладає усі сили в аґітацію виборчу, щоб запевнити побіду републиканцям. Але в Греції є богато людий, що радіб, аби на престол вернув прогнаний король Александер і зробив вже раз лад у державі, де парляменти скликають і розганяють — а міністерства валяться одно по другім. Венізельосови багато помагає його популярність, яку здобув собі, увільняючи деякі грецькі землі з турецького ярма в р. 1912. А ненавидить Венізельос короля ще з того часу, як підчас світової війни король потягав за Німцями — а Венізельос хотів щоб Греція стояла по стороні антанти т. є. Франції, Анґлії і тд. І тепер два політичні табори борються о те, чи Греція має бути королівством чи републикою. Та здається, що побіда буде по стороні Венізельоса, бо має владу в руках. А хто має владу, той має урядовців, гроші, і все инше, що потрібне до успішного переведення виборів.

Новинки.

БУРЛИВИЙ ДЕНЬ. Дня 14. серпня ц. р. шаліла над повітом тернопільським така буря, що подібної давно не памятають люди в цих сторонах. Три села, а саме: Борки великі, Красівка і Романівка знищені градом. В Лісниках, Купчинцях і Петрикові згоріли од грому три господарства. В Красівці грім вбив Данила Іваницького, який перед бурею сховався під копу.

МОРД НА ПАСОВИСКУ. Михайло Ридаш і Степан Скиба мали зі собою давні порахунки, і Ридаш завжди відгрожувався свому противникови. Якось пас Скиба сам на пасовиску в Лупкові пов. Ліско коні, а Ридош кинувся його бити. На поміч Скибі кинувся Дмитро Яхвак, а тоді вся злість Ридоша звернулася проти нього. Нещасний дістав так колом по голові, що згинув на місци, Ридоша арештовано.

БУРОВІЙ. Над селом Рудно пов. Рудки шаліла тому кілька днів жахлива буря. Третина всього збіжа, що стояло ще на пни зістала знищена. Сади понищені зовсім. Кілька домів зістало понищених, а підчас бурі громи забили одного коня і дві корови.

ЧВОРАКИ вродилися в селі Крамарівка пов. Ярослав у Катерини Крижанівської. Усі чотири хлопці здорові, а кождий важив вродившися 3 кіля. Їх імена: Осип, Август, Лек і Фелікс.

І ДАВАЙ ТУ АМНЕСТІЮ.! Остання амнестія випустила з тюрм богато заводових розбишак і опришків. В самому Кракові зі 170 випущених на волю за тиждень найшлося знов 40 за кратами, а один з того числа, ще того самого дня, як покинув кримінал, брав участь в нападі. Отже не таке то добро — ота амнестія. Принайменше не для всіх.

БАНДИТСЬКІ НАПАДИ. На корчму Анчле Олендера, що лежить при дорозі з Жовкви до Туринки напали незвісні бандити, зрабували тютюн, 300 зол., поломали усі спрятки і зникли серед темної ночі. — В Мшані пов. Городок Ягайл. двох бандитів напало на дім Іллі Омеляна. На крик жінки і дітий бандити втікли, та все таки Омелянови завдано кілька ран. — Трох бандитів з Вовчинця пов. Станиславів завзялося на Грицька Новгородського. Завели його до міста, опояли, а на повороті так били його довго камінням, що лишили кроваву масу за місто чоловіка. Поліція вже прилапала їх, а назвища тих звірюк в людській шкірі: Галущак Пилип Галак Іван і Мисюк Микола. Ще такі факти: В Коломиї якийсь незнаний опришок слідив жидка Ціґлера аж поки той не пішов до хати. В ночі той сам бандит вивалив вікно і замісць до Ціґлера вліз до бідного бляхара Розенбавма. Коли той підніс крик, рабівник вистрілив з револьвера, зранив у груди Розенбавма і втік через вікно. — На купця Біллера, що ніччю вертав з села Плаво до хати, напало в лісі трох бандитів, які приложили йому кріси до грудей і зажадали грошей. Біллер оддав все, що мав: 7 зол., срібний годинник і пушку цукорків. На прощання бандити вистрілили пару разів у воздух, побили Біллера і зникли в лісі. — В Дубівцях пов. Калуш найдено змасакрованого трупа. Як пізнійше досліджено — це був труп Леона Терлецького, якого напали два опришки: Петро Дашко і Степан Козак і сокирами замордували — В селі Озимина пов. Самбір прилапано бандитів, що свого часу напали на дім Заячківського і обрабували його. Це Степан Товстяк і Андрій Татарський такі герої.

УВАЖАЙТЕ НА ДІТИ! Під Радомом у Польщі мав місце такий випадок: Дволітна донечка Івана Щуровського бавилася сама на подвірю. Підчас вандрівки по ньому без опіки старших, натрапила на цебер, повний води і впала до нього. Коли родичі завважили брак дитини і кинулися на ратунок — було запізно. Маленька Оля впала жертвою неосторoги родичів.

МУДРИЙ ПРИПИС. Японська поліція видала недавно заказ публичних танців. Танцювати можна тільки тим, що проводять себе бездоганно і то під опікою старших та спеціяльної комісії поліційної. Хто тільки нарушить в танці честь та соромливість — тому заборонено брати участь в забавах. Дивний отой припис — правда, але декотрі його постанови годилобся і в нас завести...

СЕЛО НАКЛО, пов. перемиського спіткала неслава, про що згадано в ч. 32 „Укр. Гол.“ Але це незаслужено, бо тут убито, що правда, парібка зі Старяви, але цего доконали не парубки з Накла, але парубки з Поздяча і зі Старяви, які звісні зі злодійств і розбишацтв. За те громада Накло є взірцевою громадою, нема тут піянства, ані шинку (корчми в селі зовсім нема по ухвалі громадської ради). Молодь тут чесна і примірна, селяни свідомі українські патріоти! Мають Читальню, кооперативу і инші товариства. Село має всякі рільничі машини і господарить так, як свідомі селяни повинні господарити. Нещасте тільки хотіло, що убійство сталося на терені цеї примірної громади. — Ми радо простуємо новинку і радимо громадянам Накла, щоб збуїв з Поздяча і Старяви не пускали до свого села. Особливо треба берегтися злодіїв і збуїв зі Старяви!!

25.000 ПОЖАРІВ ЗА РІК. Начальник большевицької міліції Якимович заявив в розмові з одним ґазетярем, що в 1927 році було на Україні 25.000 пожеж. На запитання, хто спричинює ті пожари відповів Яхимович, що в першу чергу палять ком-со-молці (комуністичний союз молоді) богатших селян, а ті вже віддячуються в свою чергу підпалячам також вогнем. Що правда, то закон гостро карає підпалячів, та це не спинює ні трохи лиха. Брат брата палить з ненависти, що він комуніст — а той ні.

РОСІЙСЬКИМ КРІСОМ. В Коневі пов. Добромиль пострілив Василь Погорілець з втятого російського кріса Михайла Корбика і Миколу Ґромуша. Арештований Погорілець признався, що обох своїх суперників хотів забити на смерть, бо мав з ними „свої порахунки“.

СМЕРТЬ ЧЕРЕЗ НЕОСТОРОЖНІСТЬ. Дня 14. ц. м. найшла Текля Васьків з Підгірець біля Львова на полі підчас роботи револьвер. Дівчина обходилася з ним так необережно, що револьвер вистрілив, а куля влучила Ганну Дорафінську і вбила її на місци. Не помогли нічого ні плач Теклі, ні ратунок сусідів, а Теклю посаджено щей в арешті.

ЩО НІ — ТО НІ. Московська ґазета „Правда“ підраховує, що на Україні виходило в 1926 році проти релігійних часописей 85 тисяч тижнево. У 1927 р. цей наклад упав до 10.000 тай то лежить стиртами по книгарнях. Виходить з цього, що не дуже то поплачує борба з релігією і що не дуже вона вінчається успіхами...

Надіслане.

В державній ґімназії в Перемишлі доповняючі іспити, додаткові вписи і вступні іспити до кляс I—VII відбудуться без окремого дозволу д. 1-го вересня. Початок шкільного року д. 3-го вересня.

Хто на провінції або на периферії міста вдержавить 1—3 морґову реальність з 1—3 кімнатною хатою (опущену можу своїм коштом невелику направу перепровадити). Зголошення до Адмін. „Укр. Гол.“ з поданнем чиншу за весь під знаком: „Працьовитий“.

Актуальна та інтересна книжка появилася на днях на книгарському ринкові. Є це твір звісного американського бізнесіста
ГЕРБЕРТА КАССОНА
під заг.:
ТАЙНИ УСПІХУ в ІНТЕРЕСАХ
(16 засад ділової людини).

Обемистий вступ перекладчика, ВІКТОРА ПРИХОДЬКА, ясно ілюструє наші недомагання та промахи, які ми робили — незнаючи сути інтересів та не прикладаючи до справи промислу і торговлі належного зрозуміння.

Цю книжку повинен прочитати кождий українець, (не лишень купець чи кооператор, чи промисловець) а в першу чергу повинні нею заінтересуватись ті, що держать руку на пульсуючім живчику нашого суспільного життя та виховники народу.

ЦІНА КНИЖКИ 4 зл.
(з пересилкою 4·70 зл.)
Жадайте цеї книжки по всіх українських книгарнях у цілому краю.
Замовлення гуртові слати на адресу:
Накладня: Михайла Таранька, Львів, вул. Зіморовича 3.

Видавець і відвічальний редактор: Степан Навроцький

З друкарні Кнолера і Сина в Перемишлі.